

OPTICES

LIBER SECUNDUS.

P A R S II.

Considerationes super præmissis observationibus.

Xpositis quæ de coloribus hisce observaverim; conveniens erit, antequam observationes istas ad colorum corporum naturalium causas explicandas accommodem, ipsarum observationum eas, quæ sint magis compositæ, per simplices, quales sunt 2da, 3^{cia}, 4ta, 9na, 12ma, 18va, 20ma, & 24ta, prius explanare. Primo igitur, ut inveniatur quomodo colores in 4ta & 18va observationibus producti fuerint; sumantur in quavis linea recta a puncto Y [Fig. 6.] lon-

TAB. II.

Y

lon-

longitudines YA, YB, YC, YD, YE, YF, YG, YH, ea proportione inter se, quam habent inter se radices cubicæ quadratorum numerorum illorum, $\frac{1}{2}$, $\frac{2}{16}$, $\frac{3}{7}$, $\frac{3}{3}$, $\frac{4}{4}$, $\frac{5}{6}$, $\frac{6}{9}$, 1, quibus repræsentantur chordæ longitudines quæ sonent notas omnes musicas in octava; hoc est, sumantur in proportione numerorum, 6300, 6814, 7114, 7631, 8255, 8855, 9243, 10000. Tum in punctis A, B, C, D, E, F, G, H, erigantur perpendiculares $A\alpha$, $B\beta$, &c. quorum intervallic repræsentanda sit colorum infra ex opposito adscriptorum amplitudo. Denique divide lineam $A\alpha$ ea proportione, quam denotant numeri 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, &c. in punctis divisionis adscripti; perque ista puncta divisionis, duc a puncto Y lineas 1 I, 2 K, 3 L, 5 M, 6 N, 7 O, &c.

Jam si finges $A\alpha$ repræsentare crassitudinem tenuis cuiusvis corporis pellucidi eam, qua color violaceus extremus copiosissime reflectitur in primo annulo sive serie colorum; HK, ex 13ta observatione, repræsentabit ejusdem crassitudinem eam, qua color ruber extremus copiosissime reflectitur in eadem serie. Item, ex observationibus 5ta & 16ta, A 6 & H N denotabunt crassitudines eas, quibus iidem colores extremi copiosissime reflectuntur in secunda serie; & A 10 ac H Q, crassitudines eas, quibus iidem copiosissime reflectuntur in tertia serie; & sic deinceps. Denique crassitudinem qua quivis colorum intermediorum copiosissime reflectitur, definiet, ex observatione 14ta, distantia lineæ AH a linearum 2 K, 6 N, 10 Q, &c., partibus intermediis; quibus videlicet nomina colorum istorum comparate, infra sunt ex opposito adscripta.

Porro autem, ut latitudinem quoque horum colorum in unoquoque annulo sive serie definiamus; repræsentet A 1 crassitudinem minimam, & A 3 maximam, qua color violaceus extremus in prima serie reflectitur; item repræsentent H I & H L, similes terminos coloris rubri extremi; & colorum intermediorum terminos repræsentent similiter

liter partes linearum 1 I & 3 L intermediae, quibus videlicet nomina colorum istorum infra sunt ex opposito adscripta: & sic deinceps. Veruntamen hæc ita intelligi oportebit, ut reflexiones semper fortissimæ esse ponantur in spatiis mediis 2 K, 6 N, 10 Q, &c.; indeque gradatim ad limites istos 1 I, 3 L, 5 M, 7 O, &c., utroque versus decrescere: in quibus porro limitibus non existimandum est eas distinctis esse terminis definitas, sed deficere indefinite. Cumque unam eandemque latitudinem unicuique seriei tribuerim; id eo factum intelligi velim, quia tametsi colores in prima serie, propter fortiorem eo in loco reflexionem, paulo latiores quam cæteri videantur, tamen ea inæqualitas adeo parva est adeoque sub sensum vix cadit, ut observationibus haud fere possit determinari.

Jam, ex hac descriptione; si concipies radios, quibus diversi congeniti sint colores, vicibus alternis reflecti in spatiis 1 I L 3, 5 M O 7, 9 P R 11, &c.; & transmitti in spatiis A H I 1, 3 L M 5, 7 O P 9, &c.; facile intelligere poteris, quemnam colorem, data quavis corporis tenuis pellucidi crassitudine, corpus id in aperto aere exhibere debeat. Etenim si norma applicetur parallela ad A H, eo intervallo interjecto, quo repræsentetur corporis pellucidi crassitudo; utique spatia alterna 1 I L 3, 5 M O 7, &c., quæ illa secabit transversa, designabunt colores simplices reflexos, ex quibus color, quem ea corporis crassitudo exhibitura sit in aperto aere, compositus erit. Exempli gratia; si viridis in tertia colorum serie, qualis sit, quærat; appone normam, ut vides, ad $\pi \epsilon \sigma \phi$; & quoniam illa transit per partem cærulei ad π , & flavi ad σ , æque ac per viridem ad ϵ ; concludere poteris, colorem viridem quem corpus ea crassitudine exhibet, constare præcipue quidem ex viridi simplice, admixtis tamen aliqua portione cæruleo & flavo.

Porro, hoc pacto intelligere poteris, quemadmodum colores a centro annulorum extrorsum eo sibi ordine in

vicem succedere debeant, quem in 4^a & 18^a observationibus supra descripsimus. Etenim si normam ab A H gradatim per intervalla omnia transferas: quum per primum transferit spatium, quod denotat exiguam vel nullam reflexionem a corporibus tenuissimis factam; perveniet ea primo ad 1, colorem violaceum; & statim post ad cæruleum & viridem, qui una cum violaceo illo conficiunt cæruleum; deinde autem perveniet ad flavum & rubrum, quorum quidem accessione cæruleus ille convertitur in alborem; isque albor permanet, interea dum normæ acies transit ab I ad 3; postea autem, deficientibus singulatim coloribus ex quibus compositus erat, convertit is sese primo in flavum compositum, deinde in rubrum, & postremo ruber iste deficit ad L. Tum incipiunt colores secundæ seriei; qui itidem ex ordine succedunt, interea dum normæ acies transit ab 5 ad O; floridioresque sunt quam priores, propterea quod magis dilatati sunt & separati: quam etiam eandem ob causam, loco prioris albitudinis, intervenit jam inter cæruleum & flavum mixtura aurei, flavi, viridis, cærulei atque indici; ex quibus omnibus compositus oriri debet viridis nubilus ac dilutus. Similiter colores tertiæ seriei succedunt omnes ex ordine: primo violaceus; qui aliquantum intermiscetur rubro secundi ordinis, eoque accedit ad purpureum rubescentem: deinde cæruleus & viridis; qui aliis coloribus minus quam ante intermixti sunt, & proinde magis adhuc floridi evadunt, viridis præsertim: postea succedit flavus; cujus pars aliqua propius viridem, distincta quidem est & bona; pars autem ea quæ spectat ad rubrum succedentem, sicut & ipse quoque ruber iste, intermiscetur violaceo & cæruleo quartæ deinceps seriei; ex quibus proinde compositi oriuntur varii colores rubri, multum purpurascetes. Jam porro violaceo & cæruleo illis quartæ seriei, qui rubrum jam dictum subsequi deberent, commixtis cum eo in eoque absconditis; proxime succedit viridis: isque primo quidem multum descendit ad cæruleum; statim autem post
 fit.

fit color viridis bonus; utique solus simplex & floridus color in tota hac quarta serie; nam simul primum ut ad flavum accedit, intermisceri incipit coloribus quintæ deinceps seriei; quorum utique admixtione, succedentes flavus & ruber valde diluti evadunt ac nubili; flavus præsertim, qui, cum fit color debilior, vix scilicet exhibere se queat sensu percipiendum. Posthæc, diversæ series, earumque colores diversi, magis magisque intermiseruntur invicem perpetuo; donec post tres vel quatuor amplius series, (in quibus ruber & cæruleus dominantur alterne,) colores omnes omnibus in locis æqua fere portione commiseruntur inter se, & albitudinem usquequaque sui similem conficiunt.

Quoniam autem, ex 15^a observatione, radii uno colore transmittuntur eodem in loco, ubi radii alio colore reflectuntur; hinc causa colorum in 9^a & 20^a observationibus lumine transmissio exhibitorum, fit itidem manifesta.

Quod si jam non modo ordo & species horum colorum, verum etiam ipsa accurate crassitudo lamellæ sive corporis tenuis, qua parte id certum quemvis colorem exhibet, quæ, & quotenarum uncia partium sit, quærat; etiam hoc, per observationes 6ta & 16ta, definiiri poterit. Etenim, ex istis observationibus, crassitudines lamellæ aeræ inter bina vitra interjacentis, qua parte sex priores annuli videbantur luminosissimi, erant

$$\frac{1}{178000}, \frac{3}{178000}, \frac{5}{178000}, \frac{7}{178000}, \frac{9}{178000}, \frac{11}{178000},$$

partes uncia. Jam si igitur lumen in istis crassitudinibus copiosissime reflexum, sit flavum citrinum clarius, sive confinium flavi ac aurei; utique crassitudines istæ, erunt $F_{\lambda}, F_{\mu}, F_{\nu}, F_{\xi}, F_{\alpha}, F_{\Gamma}$. Quo quidem cognito; facillime deinceps intelligi poterit, quamnam aeris crassitudinem repræsentet illa G_{ϕ} , vel alia quævis distantia normæ a linea A H.

Porro autem, quoniam, ex 10^a observatione, crassitudo aeris ad crassitudinem aquæ, inter eadem vitra eundem colorem exhibentium, est ut 4 ad 3; item, ex 21^a observatione, non, si mutetur medium circumjectum, mutantur &

Y 3

colores

colores corporum ipsorum tenuium; utique crassitudo bullæ aquæ, qua quivis color exhibeatur, erit $\frac{1}{4}$ crassitudinis aeris eundem colorem exhibentis. Similiter ex iisdem 10ma & 21ma observationibus, crassitudo lamellæ vitri, in quo refractionem radiorum mediocriter refrangibilium metitur proportio sinuum 31 & 20, poterit esse scilicet $\frac{29}{31}$ crassitudinis lamellæ aeræ, eundem colorem exhibentium. Idemque de aliis mediis comparate intelligi poterit. Cæterum id hic observatum velim, non affirmare me istam proportionem, quæ est 20 ad 31, similem esse in radiis universis. Habent enim sinus aliorum radiorum, alias proportiones. At enim differentia istarum proportionum adeo parva est, ut ejus hic habere rationem non necesse existimem. Hisce igitur positis fundamentis, tabulam sequentem construxi; in qua crassitudo aeris, aquæ, & vitri ea qua quisque color exhibetur clarissimus & purissimus, exprimitur partibus uncia in decies centies mille partes inter se æquales divisæ.

Crassitu-

Crassitudo coloratarum lamellarum & particularum.

		<i>Aeris.</i>	<i>Aquæ.</i>	<i>Vitri.</i>	
Colores ipsarum primæ seriei.	Nigerrimus	$\frac{1}{2}$	$\frac{3}{8}$	$\frac{10}{41}$	
	Niger	1	$\frac{3}{4}$	$\frac{20}{31}$	
	Nigrescens	2	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{2}{7}$	
	Cæruleus	$2\frac{2}{7}$	$1\frac{4}{7}$	$1\frac{11}{20}$	
	Albus	$5\frac{1}{4}$	$3\frac{7}{8}$	$3\frac{2}{3}$	
	Flavus	$7\frac{1}{9}$	$5\frac{1}{3}$	$4\frac{3}{7}$	
	Aureus	8	6	$5\frac{1}{8}$	
	Ruber	9	$6\frac{3}{4}$	$5\frac{4}{7}$	
	Secundæ seriei.	Violaceus	$11\frac{1}{8}$	$8\frac{3}{8}$	$7\frac{7}{9}$
Indicus		$12\frac{5}{6}$	$9\frac{5}{8}$	$8\frac{2}{11}$	
Cæruleus		14	$10\frac{1}{2}$	9	
Viridis		$15\frac{1}{8}$	$11\frac{1}{2}$	$9\frac{5}{7}$	
Flavus		$16\frac{2}{7}$	$12\frac{1}{7}$	$10\frac{2}{7}$	
Aureus		$17\frac{2}{9}$	13	$11\frac{1}{9}$	
Ruber clarior		$18\frac{1}{31}$	$13\frac{3}{4}$	$11\frac{5}{8}$	
Coccineus		$10\frac{2}{3}$	$14\frac{3}{4}$	$12\frac{2}{3}$	
Tertiæ seriei.		Purpureus	21	$15\frac{3}{4}$	$13\frac{1}{10}$
	Indicus	$22\frac{1}{10}$	$16\frac{1}{7}$	$14\frac{1}{4}$	
	Cæruleus	$23\frac{2}{7}$	$17\frac{1}{10}$	$15\frac{1}{10}$	
	Viridis	$25\frac{1}{7}$	$18\frac{9}{10}$	$16\frac{1}{4}$	
	Flavus	$27\frac{1}{7}$	$20\frac{1}{2}$	$17\frac{1}{2}$	
	Ruber	29	$21\frac{3}{4}$	$18\frac{5}{7}$	
	Ruber subcæruleus	32	24	$20\frac{2}{3}$	
	Quartæ seriei.	Viridis subcæruleus	34	$25\frac{1}{2}$	22
		Viridis	$35\frac{3}{7}$	$26\frac{1}{2}$	$22\frac{3}{4}$
Viridis flavescens		36	27	$23\frac{2}{9}$	
Ruber		$40\frac{1}{2}$	$39\frac{1}{4}$	26	
Quintæ seriei.	Cæruleus subviridis	46	$34\frac{1}{2}$	$29\frac{2}{3}$	
	Ruber	$52\frac{1}{2}$	$39\frac{3}{8}$	34	
Sextæ seriei.	Cæruleus subviridis	$58\frac{3}{3}$	44	38	
	Ruber	65	$48\frac{3}{4}$	42	
Septimæ seriei.	Cæruleus subviridis	71	$53\frac{1}{4}$	$45\frac{4}{5}$	
	Albus rubescens	77	$57\frac{3}{4}$	$49\frac{2}{3}$	

Jam

TAB. II.

Jam si hanc tabulam conferes cum sexto schemate: inuenies ibi constitutionem cujusque coloris; videlicet, ex quibusnam simplicibus coloribus color quisque compositus sit: indeque judicare poteris, quantum perfectus sit quisque eorum, vel imperfectus. Atque hæc quidem sufficiant ad observationes 4^{am} & 18^{am} explicandas. Nisi forte id amplius postules, ut delineetur qua forma hi colores inter bina vitra objectiva, quorum alterum alteri superpositum sit, appareant. Quod porro ut fiat; describatur amplus circuli arcus; item linea recta, quæ istum arcum tangat; & parallelæ isti tangenti plures lineæ occultæ, tantis ab tangente interjectis intervallis, quanta denotant numeri coloribus singulis in tabula ex aduerso adscripti. Etenim arcus iste, cum sua tangente, repræsentabunt vitrorum superficies, quibus aer interjacens terminetur; & loca, ubi lineæ occultæ arcum secant, ostendent quibusnam a centro vel a puncto contactus interjectis intervallis, color quisque reflectatur.

Cæterum & alii adhuc sunt hujus tabulæ usus. Nam & ejus ope, crassitudo bullæ in 19^a observatione colligebatur ex coloribus quos illa exhiberet. Similiter, particularum corporum naturalium magnitudo, quæ sit, ex coloribus ipsorum colligi poterit; uti infra ostendetur. Item, si duarum tenuium lamellarum altera alteri superponatur, vel adhuc plures ipsarum ita invicem committantur & coeant, ut ex omnibus una fiat lamella, quæ crassitudine par sit universis; ex eadem hac tabula colligi poterit, quisnam inde sit color oriturus. Exempli gratia: Observavit D. *Hookius*, ut in ejus *Micrographia* memoratur, lapidis specularis lamellam quæ esset colore flavo languido, superpositam lamellæ quæ esset colore cæruleo, confecisse colorem purpureum valde saturum. Utique flavus primæ seriei, est flavus languidus; & crassitudo lamellæ quæ istum colorem exhibet, est, ex tabula, $4\frac{2}{7}$: ad quam porro si addas 9, quæ est crassitudo exhibens cæruleum in secunda serie; habebis jam $13\frac{2}{7}$, crassitudi-

fitudinem quæ exhibet purpureum tertiæ seriei.

Jam ut explicemus deinceps observationum 2^{dæ} ac 3^{tiæ} phænomena; videlicet, quemadmodum fiat ut annuli colorati (convertendo prismata circa axem suum communem, motu jam contrario ac in istis observationibus dictum est,) convertant se in annulos albos & nigros, & deinde in annulos iterum coloratos, coloribus singulorum annulorum jam inde inverso ordine dispositis: recordandum est annulos istos coloratos dilatari, obliquatione radiorum ad ærem inter vitra interjacentem; istamque dilatationem annulorum, sive productionem diametrorum suarum, evidentissimam & celerrimam (secundum tabulam in 7^{mâ} observatione) tum esse, cum illi obliquissimi sint. Hinc enim hujus rei causa facile intelligitur. Nempe radii flavi, quoniam in prima aeris illius inter vitra interjacentis superficie plus refringuntur quam rubri, fiunt utique eo pacto magis obliqui ad secundam superficiem, a qua reflexi annulos coloratos efficiunt; & consequenter circulus flavus in unoquoque annulo, magis dilatatus esse debet quam ruber; ejusque dilatatio tanto esse major quam rubri, quanto major sit radiorum incidentium obliquitas; donec tandem circulus iste flavus, æque sit amplus factus ac ruber in eodem annulo. Similiter, reliqui circuli, viridis, cæruleus, & violaceus, dilatari itidem eo usque debent, majori adhuc radiorum obliquitate; ut & hi quoque omnes tandem æqua propemodum amplitudine fiant, hoc est, æquo intervallo a centro annulorum distent, ac ruber. Quo quidem in casu, colores ejusdem annuli coire in unum necesse est universos; suaque omnium permutatione inter se, annulum album exhibere. Qui porro annuli albi, annulos nigros obscurosque sibi interjectos habeant oportet; quia jam non expansi sunt utroque, & intermixti invicem, ut prius. Quam quoque eandem ob causam, multo etiam distinctiores fieri debent, & insuper longe majori numero sub aspectum venire. Veruntamen color violaceus; quoniam, obliquissimus cum sit, aliquanto plus, pro ampli-

Z

tudine

tudine sua, quam reliqui colores, dilatatur; utique abesse vix poterit, quin in extremis albi marginibus sese prodatur.

Post hæc, quoniam adhuc majori radiorum obliquitate, dilatatio violacei & cærulei adhuc magis exuperat dilatationem rubri & flavi, adeoque violaceus ille & cæruleus adhuc longius a centro annulorum protenduntur; colores jam deinceps ex albo emergere debebunt ordine contrario, atque ante dispositi erant; nempe violaceus ac cæruleus ab exteriori margine cujusque annuli, & ruber ac flavus ab interiore. Violaceus autem, propter maximam radiorum suorum obliquitatem; cum utique omnium maxime, pro amplitudine sua, dilatetur; apparebit & primus in exteriori cujusque annuli albi margine, & maxime omnium conspicuus. Item diversæ colorum series, ad annulos diversos pertinentes, incipient iterum, explicatu & expansu sui quaquaversum, intermisceri invicem; eoque pacto efficient, ut annuli & minus distincti, & minori iterum numero sub aspectum veniant.

Si, loco prismatum, adhibeantur vitra objectiva; annuli, quos illa exhibent, jam non evadent albi & distincti per obliquitatem oculi; propterea quod radii in transitu suo per aerem inter ista vitra interjacentem, ferme paralleli sunt lineis in quibus in vitra primo incidebant; & consequenter radii diversis coloribus, non sunt ad aerem istum alii aliis magis inclinati, quomodo in prismatibus quidem evenit.

Aliud adhuc horum experimentorum adjunctum est, consideratu dignum; qui scilicet fiat, ut annuli albi ac nigri, qui, quum interjecto paulo majori intervallo inspiciantur, distincti apparent; iidem tamen, quum inspiciantur propius, non modo confusi appareant, verum etiam colorem violaceum in utrisque annuli cujusque albi extremitatibus exhibeant. Hujus autem rei causa hæc est. Radii, qui oculum in diversis partibus pupillæ ingrediuntur, diver-

diversas habent ad vitra obliquitates; quique maxime obliqui sunt, ii, si soli essent, annulos majores, quam qui minus obliqui sunt, repræsentaturi forent. Hinc orbita annuli cujusque albi expanditur in latitudinem extrorsum per radios maxime obliquos, introrsum autem per radios minime obliquos: eaque expansio tanto fit major, quanto major est radiorum obliquitatis differentia, hoc est, quanto pupilla latior est, aut oculus propius vitra. Violaceus autem expandi debet omnium maxime; quia radii, qui sensum eo colore afficiunt, maxime omnium obliqui sunt secundæ sive posteriori tenuis aeris superficiæ, a qua reflectuntur; itemque maximam habent obliquitatis suæ variationem; quò fit ut iste color, omnium citissime ex albi marginibus emergat. Porro autem, prout latitudo cujusque annuli hoc modo augetur, ita nigra ipsorum intervalla diminuuntur necesse est, usque dum vicini annuli fiant contigui inter se & commisceantur invicem, primo exteriores, deinde & interiores propius centrum; adeo ut tandem secerni & distinguere haud queant amplius, sed plane in albitudinem sui usquequaque consimilem coiisse omnes videantur.

Inter omnes observationes supra memoratas, nulla est quæ tam mira habeat adjuncta, quam 24ta. Præcipue, quod certæ tenues lamellæ, quæ nudo oculo albitudine pellucida, æquabili, & sui usquequaque simili, sine ullis omnino umbrarum vestigiis, videntur; per prismata tamen inspectæ, annulos coloratos exhibeant; cum e contrario, prismatis refractione, corpora omnia ea solummodo sui parte apparere soleant coloribus distincta, ubi vel umbris terminentur, vel partes habeant inæqualiter luminosas. Item, quod annuli isti eo modo exhibiti, perquam distincti sint atque albi; cum e contrario, prismatis refractione, corporum omnium species confusæ ac coloratæ exhiberi soleant. Jam vero causam hujus rei, paulum modo si attendas, ita intelligere poteris. Nempe, annuli isti omnes colorati, insunt revera in lamella tum,

vis, propter nimiam orbitalium suarum latitudinem, intermixti sint adeo & confusi inter se, ut albiditatem uniformem & sui usquequaque consimilem conficere videantur: quum autem radii ad oculum per prisma transmittantur; tum orbitæ diversorum colorum, qui insunt in singulis annulis, refringuntur, pro sua cujusque refrangibilitate, aliæ magis, aliæ minus: quo pacto colores ex altera parte annuli, (hoc est, in circumferentia ex altera parte centri ipsius,) magis explicantur & dilatantur; ex altera autem parte, magis, quam antea, complicantur & contrahuntur. Jam vero ubi colores apta justaque refractione eousque contrahuntur, ut diversi annuli angustiores hinc fiant, quam ut invicem intermixti sint; utique annuli isto in loco distincti apparere debent; & simul albi, si nimirum colores, ex quibus ii compositi sunt, eousque sint contracti, ut in unum plane coierint: atqui ex altera parte, ubi e contrario orbita cujusque annuli, ulteriori explicatu colorum suorum, adhuc latior est facta; ibi is multo jam magis, quam antea, cum aliis annulis commixtus esse debet; & proinde minus esse distinctus.

TAB. II. Quo autem hanc materiam adhuc uberius explicemus; *fige* circulos concentricos *A V* & *B X*, [*Fig. 7.*] repræsentare cujusvis seriei colores rubrum ac violaceum, qui, una cum coloribus intermediis, unum quemvis horum annulorum constituent. Jam quidem si hi circuli per prisma inspiciantur; circulus violaceus *B X*, majori refractione, transferetur longius e loco suo, quam ruber *A V*; adeoque ad rubrum istum propius accedet illa in parte circulorum, quam versus refractiones fiunt. Exempli gratia: Si circulus ruber transferatur ad *a v*, violaceus transferri poterit ad *b x*; adeo ut jam propius, quam ante, accedat ad rubrum in parte *x*: Sique ruber transferatur longius ad *a v*; utique violaceus itidem proportione, tanto ulterius transferri poterit ad *b x*, ut coeat jam plane cum rubro in *x*: sique ruber adhuc porro longius transferatur ad *a r*; violaceus itidem, tanto etiam adhuc ulterius transferri poterit ad *β z*,
ut

ut jam plane prætervectus sit rubrum in ξ , coeat autem cum eo in e & f . Quod si hoc idem de aliis quoque coloribus intermediis, æque ac rubro & violaceo; itemque de omnibus colorum istorum seriebus, dictum similiter intelligatur: facile jam percipies quemadmodum colores unius ejusdemque ordinis sive seriei, propinqui facti inter se ad $x v$ & $r \xi$, & coeuntes plane ad $x v$ & e & f , debeant constituere arcus circularum satis quidem distinctos, maxime ad $x v$ vel ad e & f ; ad $x v$ autem, apparere separati; & ad $x v$ alitudinem mutua permixtione conficere; rursumque apparere separati ad $r \xi$; ordine autem contrario, quam quo ante apparuerant, & quam etiamnum apparent ultra e & f . Verum ex altera parte, ad $a b$, $a b$, vel $a \beta$, colores isti multo etiam magis confusi, quam antea, apparere debent; dilatati nimirum atque diffusi usque adeo, ut coloribus aliorum ordinum intermiscantur. Similisque porro confusio erit colorum ad $r \xi$, inter e & f ; si forte refractione sit valde magna, vel prisma a vitris objectivis valde remotum. Quo quidem in casu nulla pars annulorum sub aspectum veniet, præter duos exiguos arcus ad e & f ; qui porro eo majori intervallo inter se distabunt, quo prisma a vitris objectivis adhuc longius removeatur. Hique exigui arcus distinctiores & albiorese esse debent a media sui parte; ab extremitatibus autem, ubi confusi esse incipiunt, insimul colorati esse debent. Item colores in una extremitate cujusque arcus ordine contrario dispositi esse debent, atque in altera; propterea quod in alitudine intermedia decussantur. Nempe extremitates arcuum $e\alpha$, quæ spectant ad $r \xi$, erunt rubræ ac flavæ illa sui parte, quæ sit propior a centro; ex altera autem parte, cæruleæ ac violacæ: extremitates autem $e\alpha$, quæ in contrarium spectant, erunt e contrario cæruleæ ac violacæ illa sui parte, quæ sit propior a centro; ex altera autem parte, rubræ ac flavæ.

Jam sicut omnia quæ hætenus dicta sunt, ex luminis proprietatibus mathematica deductione consequuntur; ita

veritas ipsorum, experimentis insuper manifesta fieri potest. Etenim si in cubiculo tenebricoso inspiciantur per prisma annuli jam dicti, tum quum reflexione diversorum colorum prismaticorum in vitra objectiva singulatim projectorum exhibeantur; quos nimirum colores prismaticos adfistens aliquis transferat huc illuc super parietem vel chartam e qua ad vitra reflectantur, interea dum & oculus spectatoris & prisma oculo applicatum & vitra ipsa objectiva (sicuti in 13ta observatione) immota maneat; utique circuli, quos diversi illi colores singulatim exhibebunt, tali inter se positu reperientur collocati comparate, qualem in schematibus $a b x v$, vel $a b x v$, vel $\alpha \beta \xi \gamma$, descripti. Atque eadem quidem ratione, aliarum quoque observationum explicationes, quam veræ & certæ sint, probari & examinari possunt.

Porro, ex iis quæ dicta sunt, similia aquæ quoque & tenuium vitri lamellarum phænomena intelligi & explicari poterunt. Verum enimvero in parvis istiusmodi lamellarum fragmentis, illud insuper notatu dignum est; fragmenta ista, si super mensam jacentia circumagantur circa centra sua, interea dum per prisma inspiciantur; fore utique ut in certis positionibus, undatim videantur coloribus distincta; atque eorum alia quidem, undas istas in una duntaxat vel duabus exhibeant positionibus; pleraque autem illas omni in positu, idque per totam fere sui faciem, exhibeant. Nempe ea de causa, quod istiusmodi lamellarum superficies non sint æquate planæ, sed multas habeant partes eminentes, multas lacunosas; qua quidem inæqualitate, utcumque exigua, variatur tamen nonnihil lamellæ crassitudo. Etenim in diversis lateribus lacunarum istarum, propter causas jam ante dictas, exhiberi debent undæ in variis prismatis positionibus. Et quamvis perexiguæ sint quidem & valde angustæ solummodo vitri partes, quæ huiusmodi undas plerunque exhibeant; nihilo tamen minus undæ hæ per totam

tam protensæ vitri faciem videri poterunt; propterea quod etiam ab angustissima istarum partium, colores sunt diversorum ordinum, hoc est diversorum annulorum, confuse reflexi; qui prismatis deinceps refractione explicati, separati, & quaquaversum pro sua cujusque refrangibilitate dispersi, exhibent utique tot undas diversas, quot erant diversi colorum ordines ab ista vitri parte confuse reflexi.

Hæc sunt præcipua tenuium lamellarum five bullarum phænomena; quorum quidem explicatio pendeat ex luminis proprietatibus supra expositis. Atque hæc quidem phænomena ex proprietatibus istis consequuntur (ut vides) necessario, & conveniunt cum eis, etiam ad minutissimas usque circumstantias. Neque id solum, verum etiam ad eas ipsas vicissim comprobandas conferunt permultum. Exempli gratia: ex 24ta observatione apparet radios diversorum colorum, tam lamellis five bullis, quam refractionibus prismatis exhibitorum, suos habere singulos refrangibilitatis gradus: quo quidem pacto radii uniuscujusque ordinis, qui, quum a lamella vel bulla reflectuntur, intermixti sunt confuse radiis aliorum ordinum; separantur ab eis deinceps refractione, & consociantur inter se; adeo ut ordinatim, tanquam totidem arcus circulorum, sub aspectum veniant. Neque enim ullo modo fieri posset, si radii essent omnes ex æquo refrangibiles, ut albiditudo isti, quæ nudo oculo sui usquequaque consimilis videtur, refractione tamen partes suæ ita transponerentur, ut inde in albos istos nigrosque arcus ordinatim digestæ apparerent.

Apparet etiam, ex iis quæ dicta sunt, inæquales radiorum dissimilium refractiones, non oriri ex causis irregularibus, quæ casu possint accidere; quales utique sunt venulæ in vitro interspersæ; inæqualis quædam vitri facierum politura, vel fortuita occultorum vitri meatuum positio; inæquales & fortuiti quidam motus five agitationes aeris
vel

vel ætheris; diffusio, diffusio, aut divisio unius & ejusdem radii, in multas partes divergentes; aliæve similes causæ. Nam, positis quibusvis ejusmodi irregularitatibus, fieri tamen nullo modo posset ut refractiones annulos antedictos tam valde distinctos tamque distinctis terminis definitos exhiberent, quam faciunt in 24ta observatione. Necessè est igitur, ut unusquisque radius proprium ac suum semper habeat sibi congenitum refrangibilitatis gradum; cui congruenter, refractione ipsius semper accurate & regulariter efficiatur; itemque diversi radii, diversos habeant refrangibilitatis gradus.

Adhæc, quod de radiorum refrangibilitate dictum est, id de eorum reflexibilitate quoque similiter dictum intelligi poterit; hoc est, de dispositione eorum illa, qua ita comparati sunt, ut alii majore, alii minore tenuium lamellarum sive bullarum crassitudine reflectantur: nempe, illas itidem dispositiones congenitas esse radiis, & immutabiles. Id quod apparet ex observationibus 13ta, 14ta, & 15ta, comparatis cum 4ta, & 18va.

Ex præmissis observationibus apparet quoque, albidinem esse mixturam heterogeneam colorum universorum; lucemque esse mixturam radiorum coloribus istis omnibus præditorum. Nam ex eo, quam ingens visa esset multitudo annulorum coloratorum in observationibus 3ta, 12ma, & 24ta; liquet, quamvis in observationibus 4ta & 18va non amplius octo aut novem apparerent, tamen revera longe majorem esse ipsorum numerum; qui utique intermiscetur invicem eoque, ut post octonas aut novenas illas series, plane diluti fiant deinceps permixtione sui mutua inter se, & in albidinem abeant, ad sensus quidem judicium, sui usquequaque consimilem. Quam proinde albidinem, colorum esse omnium mixturam fatearis necesse est; & lumen, quo ea ad oculum transmittitur, mixturam esse radiorum coloribus istis omnibus præditorum.

Deni-

Denique, ex 24ta observatione, apparet, inter colores & refrangibilitatem, mutuam ac perpetuum esse connexum atque responsum: nempe radios maxime refrangibiles, esse violaceos; radios minime refrangibiles, rubros; radiofque coloribus intermediis, intermediis esse comparate refrangibilitatis gradibus. Item ex observationibus 13ta, 14ta, & 15ta, comparatis cum 4ta vel 18ta, apparet inter reflexibilitatem quoque & colores, similem esse connexum atque responsum perpetuum: nempe colorem violaceum, iisdem positus cæteris omnibus circumstantiis, reflecti in minimis crassitudinibus cujusvis tenuis lamellæ vel bullæ; colorem rubrum, in maximis crassitudinibus; coloresque intermedios, in intermediis comparate crassitudinibus. Ex quo efficitur, colorificas itidem radiorum qualitates, congenitas esse atque immutabiles: & consequenter omnes omnium colorum species, quæ sint usquam in rerum universitate, oriri utique non ex physica ulla mutatione, quam refractionis aut reflexio efficiat in lumine; sed solummodo ex variis mixturis aut separationibus radiorum, refrangibilitate sua diversa vel reflexibilitate effectis. Atque hac quidem ratione, scientia colorum fit theoria tam vere mathematica, quam alia ulla pars Optices: eatenus videlicet, quatenus colores ex luminis ipsius natura pendeant, neque oriantur immutenturve imaginationis vi, aut oculorum percussu vel compressu.